

Z KARTA: CHARAKTERISTIKA IR UGDYMO METODOLOGINĖS LINKMĖS IŽVALGA

Vilija Targamadžė

Vilniaus universitetas

Anotacija

Straipsnyje, remiantis įvairių autorių tyrimo duomenimis, pateikiama Z kartos charakteristika, išryškinant jos esminius bruožus, kuriuos dera įvertinti modeliuojant šios kartos ugdymo/si perspektyvą. Aptariami 2014 m. straipsnio autorės atlikto kokybinio tyrimo apie naująją kartą duomenys, iliustruojant Y kartos atstovų nurodomus Z kartos bruožus bei jų argumentus dėl vienų ar kitų bruožų šiai kartai priskyrimo. Z kartos ugdymo metodologinėje linkmės išvalgoje aptariami JAV Šiaurės Karolinos valstijos JAV Šiaurės Karolinos naujų reiškinių instituto pastebėjimai dėl naujos kartos stiprintinų bruožų identifikavimo. Be to, straipsnyje parodoma, kodėl ugdymo metodologijoje reikia išryškinti atskaitos taškus – ugdomąsias vertybes, grindžiamas dorybėmis, jomis grįsti ugdomąją sąveiką bei projektuoti visus ugdymo sistemos elementus atitinkamoje metodologinėje prieigoje. Tuo tikslu dera identifikuoti ugdymo veikėjų esamas ir siekiamas ugdyti/is charakteristikas.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: Z karta, charakteristika, kokybinis tyrimas, ugdymo metodologijos linkmės.

Abstract

Referring to research data of different authors, the article presents the Z generation characteristic by disclosing its essential features, which should be evaluated in modelling the perspective of this generation's education/self-education. The article discusses the data of the qualitative research on the new generation, which was performed in 2014, by illustrating the Z generation features indicated by the representatives of the Y generation as well as their arguments on the attachment of some features to this generation. The insight of the Z generation's education methodological direction discusses the sightings on the identification of the features of the new generation, which should be strengthened, by the Institute for Emerging Issues in North Caroline State, USA. The article also points out why in the education methodology it is necessary to highlight points of reference – educational references, grounded virtues, by means of them to substantiate educational interaction as well as to project all elements of educational system in the appropriate methodological approach. So it would suit to identify present characteristics of education actors as well as characteristics to be educated / self-educated.

KEYWORDS: Z generation, characteristic, qualitative research, directions of education methodology.

DOI: <http://dx.doi.org/10.15181/tbb.v68i4.952>

Įvadas

Naujoji Z karta gali būti įvairiai vadinama – skaitmeninė karta, virtualios aplinkos vaikai, skaitmeninės kartos čiabuviai etc. Šios kartos atstovai, kaip teigia Vakarų sociologai M. McCrindle, E. Wolfinger (2010) ir kiti, paprastai yra gimę

po 1995 metų, karta sietina su interneto atsiradimu bei jo plėtra. Kada ji atsirado Lietuvoje, tiksliai nenustatyta. Tenka remtis P. Pečiuliauskienės, I. Valantinaitės, V. Malonaitienės (2013) teiginiu, kad šios kartos atsiradimas tapatinamas su Vakarų sociologų nurodoma data – 1995 metais. Tos pozicijos ir bus laikomasi.

Nagrinėjama karta Lietuvoje dar išsamiai netirta. Galima paminėti kai kuriuos tyrimus, pavyzdžiui, P. Pečiuliauskienės, I. Valantinaitės, V. Malonaitienės (2013), kur akcentuojami didaktiniai aspektai; S. Mikulionienės (2012), kur iškeliami kartų dialogo problema; V. Petrikaitės (2012), kur aptariamos asmenybės savybės, ir kt. Užsienio autoriai problemą nagrinėja išsamiau: charakteristikos aspektu nagrinėjo J. Pierson, E. A. Mante-Meijer, E. F. Loos (2011), G. Soldatova, E. Zotova, M. Lebešova, V. Šliapnikov (2013) etc.

Susipažinus su įvairių autorių tyrimais, kyla klausimas, kokius esminius Z kartos bruožus galima išskirti ir kokią galima pateikti šios kartos ugdymo metodologinės linkmės įžvalgą? Tai suponuoja ir straipsnio naujumą.

Straipsnio tikslas: pateikti esmines Z kartos charakteristikas ir nubrėžti jos ugdymo metodologinę linkmę.

Objektas – Z karta esminių ją apibūdinančių bruožų aspektu.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, apklausa raštu.

Straipsnyje laikomasi socialinio konstruktyvizmo metodologinės nuostatos – žmonės konstruoja savo asmeninį supratimą ir tai nėra jiems perduotų žinių ar gebėjimų veidrodinis atspindys, jų yra asmeninė refleksija (Kukla, 2000).

Straipsnis reikšmingas teoriniu požiūriu, nes išryškinti Z kartos esminiai bruožai ir nurodyta ugdymo metodologinė linkmė. Tai gali būti praktiškai panaudota modeliuojant ugdymo sistemą.

1. Esminiai Z kartos bruožai

Apibūdinant šią kartą tenka sutikti su A. Cross-Bystrom (2010) nuomone, kad Z karta yra technologijos. Išties ji glaudžiai susijusi su technologijomis, kurios veikia žmogaus smegenų funkcionavimą: mūsų smegenys potencialių smegenų struktūrų dėka geba prisitaikyti prie laikmečio keliamų iššūkių, taigi ir pasinaudoti to laikmečio techninėmis priemonėmis (Falschlehner, 2014, p. 84). Kadangi technologijos sparčiai kinta, tenka nuolat prisitaikyti. Taip stiprinami anksčiau nusistovėję naudojami neuroninių tinklų ryšiai, bet silpnėja kiti (tuo metu nenaudojami) ryšiai tarp neuronų tinklų. N. Carras (2013) taip pat nurodo, kad tiek intensyvus internetinių priemonių naudojimas, tiek ko nors nedarymas turi neurologinių pasekmių. Ir tai suprantama – suaktyvinti neuronai tarpusavyje jungiasi, nesuaktyvinti nesijungia. Turint omenyje tai, kad technologijos veikia mūsų smegenų funkciona-

vimą, šį aspektą dera tirti nuodugniau. Šiame straipsnyje į tai nebus gilinamasi, tačiau tai svarbu paminėti, nes būtent technologijos, veikiančios mūsų smegenų funkcionavimą, turi įtakos ir naujosios kartos skaitymui: pradeda dominuoti ne linijinis, bet kilpinis skaitymas (skaitoma ne eilutė po eilutės, bet saitų atidarymo principu). Skaitmeninės medijos (daugiausia internetas) pateikia informaciją ne linijiniu nuosekliuoju būdu, bet vienu metu ir netolydžiai, todėl ir pradeda dominuoti ne linijinis skaitymas. Skaitmeninis skaitymas yra kitoks, ryškus jo požymis – orientavimasis į saitus: su kiekvienu pelės paspaudimu atsidaro naujas „langelis“, naujas puslapis. Hipertekstą skaityti gana sudėtinga ir, kaip teigia N. Carras (2010, p. 200), padidėja skaitytojo kognityvinė apkrova, kuri silpnina jo gebėjimus suprasti tekstą. Tuo tarpu linijinis teksto skaitymas padeda suprasti ir atsiminti daugiau nei tinklalapių prisotintas tekstas. Remiantis N. Carro ir G. Falschlehnerio pastebėjimais apie kilpinį skaitymą, ryškėja, kad tai nenuoseklus skaitymo būdas, labiau paviršinis, lydimas įvairių garsų, vaizdų, būdingas skaitmeninių tekstų antplūdis, žmonės skaito daugiau nei anksčiau, bet skaitymo pobūdis yra kitoks: „ekraninis“ skaitymas, sietinas su naršymu internete ir apžvalginiu peržvelgimu akimis, tai labiau vienkartinis ir nelinijinis skaitymas, kai atpažįstami raktiniai žodžiai (Carr, 2013). Galima teigti, kad Z kartai būdingas kitoks skaitymo pobūdis – dominuoja kilpinis, paviršinis skaitymas. Išties stokojama analitinio, kritinio skaitymo, tad ir jiems sunkiau ne tik suprasti tekstą, bet ir jį perteikti, struktūruoti (Falschlehner, 2014). Tai pastebi ir T. P. Liumpieva, A. F. Volkovas (2013). Remdamiesi įvairių šalių mokslininkų pastebėjimais, tyrimais, jie pateikia tokius pirmakursių studentų psichologinius ypatumus:

- hyperaktyvumas (dažnai kyla pažangumo problemų dėl jų judrumo ir nekantrumo – negeba susikaupti, paviršutiniškai skaito ir pan.);
- polinkis į autizmą (tai ne psichinis nukrypimas, o bandymas apsisaugoti nuo šiuolaikinio gyvenimo būdo, tai ir savotiška elgesio raiška dėl nemokėjimo realioje erdvėje adekvačiai santykiuoti su žmonėmis ir aplinka);
- vartotojiškumas (informacijos, prekių, paslaugų, pramogų perdėtas vartojimas, psichologiniu požiūriu tai sietina su infantilumu);
- infantilizacija (didės jaunimo intelektualinis-kultūrinis skirtingumas: vieniems mokymasis ir žinios bus labai vertingas dalykas, kitiems (daugumai) – atvirksčiai; jaunuolių nuomone, patogumą turi užtikrinti tėvai, jie turi rūpintis net suaugusiais savo vaikais, suteikti jiems tai, kas būtina).

J. Palfri ir U. Gasser (2011) apibūdindami skaitmeninę kartą pabrėžė tokius jos aspektus: tapatybė, dosjė, tautiškumas, saugumas, kūrėjai, piratai, kokybė,

informacinė perkrova, agresoriai, novatoriai, mokiniai ir aktyvistai. Įdomu, kaip šią kartą mato jaunesni Y kartos atstovai. Šiuo tikslu 2014 metų rugsėjo – spalio mėnesiais straipsnio autorė atliko kokybinį tyrimą, taikydama apklausą raštu. Informantų prašyta nurodyti dešimt esminių bruožų, būdingų naujam kartai, juos pagrįsti. Kaip informantai pasirinkti dviejų aukštųjų mokyklų laipsnio neteikiančių studijų studentai. Jų pasirinkimą lėmė trys esminiai aspektai: priklauso Y kartai ir gimę ne anksčiau kaip septyneri metai nei Z karta (prielaida – jie gana intensyviai naudoja informacines technologijas), neturi pedagoginio išsilavinimo (turi aukštąjį universitetinį ne pedagoginės krypties išsilavinimą [bakalaurą] ir siekia pedagoginio išsilavinimo [pasirinko laipsnio neteikiančias studijas]). Iš viso apklausoje dalyvavo 32 informantai. Jie akcentavo naujosios kartos komunikaciją. Galima skirti tris komunikacijos kategorijos subkategorijas: 1) santykis su informacinėmis komunikacinėmis technologijomis; 2) bendravimas su bendraamžiais; 3) bendravimas su pedagogais ir kitais vyresniaisiais. Vienas iš informantų nurodė: „Technologijų karta domisi įvairiomis technologijomis, greit jas įsisavina“, kitas teigė: „Išmanūs technologijoms, greitai jas įsisavinantys“, dar kitas: „Daug laiko praleidžia socialiniuose tinkluose, turi ten draugų.“ Visi informantai nurodė pastarąjį komunikacinį aspektą kaip svarbų šios kartos požymį. Bendravimas su bendraamžiais nušviestas tiek emociniu, tiek elgesio aspektais („ciniškas bendravimas su bendraamžiais“), tiek pabrėžiant bendravimą mokykloje: „nenori dirbti grupėse“, „individualistai, nori dirbti vieni“, „pasižymi individualizmu – nepratę, nemokantys dirbti grupėse, tačiau nėra uždari“. Bendravimas su mokytojais ir suaugusiaisiais skamba neigiamai („nepagarba mokytojui, mokymosi reikalavimams ir sau pačiam“, „nesusikalbėjimas arba nenoras bendradarbiauti – mokytojas užduoda užduotis, vaikai nori elgtis kitaip, abi pusės nenusileidžia“, „vyresnieji jų nesupranta, kyla konfliktai“, „turi mažiau bendrumo šeimos reikaluose“). Dėmesio verta dar vieno informanto nuomonė: „Komunikabilūs – bendrauja ne tik lietuvių kalba, turi platų draugų ratą.“ Taigi ši karta Y kartos atstovų apibūdinama ir kaip komunikabili, ir kaip nenorinti dirbti grupėse, tačiau pabrėžiama, kad nėra uždara. Matyt, nori dirbti su tais, kurie jiems patinka, ir užsiimti ta veikla, kuri juos domina. Naujosios kartos veikla kaip kategorija tyrime taip pat išskirta, akcentuotinos trys jos subkategorijos: intensyvumas, orientavimasis į rezultatą, įdomumas. Pirmąją išryškina šie informantų atsakymai: „aktyvūs, dinamiški, gali daug veiklų atlikti vienu metu“, „hiperaktyvūs, nes pilni jėgų“, „pasižymi aktyvumu, greita reakcija“; antrąją: „išsiblaškę, greit veikia, bet nebaigia dažnai darbo“, „kantrumo stoka – pradeda atlikti užduotį, po akimirkos nori kažko kito“, „nori geriausio rezultato ir kuo greičiau“; trečioji: „dirba, kai yra įdomu“, „smalsūs, nori viską sužinoti, bet renkasi tik tai, kas jiems įdomu“. Informantai minėjo ir vertybes. Jų pateikimas leidžia suformuluoti dvi subkategorijas: vertybių skirtumas, palyginus

su kitomis kartomis, orientacija į vartotojiškumą ir / ar materialines vertybes. Vertybių skirtingumas pasireiškia normų, taisyklių mokykloje ignoravimu („pirmenybę teikia savo tikslams, pomėgiams ar jų nebuvimui, nesilaiko taisyklių, ignoruoja pamokos tvarką“, „neatsakingi, jiems nesvarbūs reikalavimai“). Antrąją vertybių subkategoriją išryškina šios informantų formuluotės: „deficito nebuvimas daro įtaką vartotojiškumui, bet ką galima pakeisti nauju, neįvertinama daiktų vertė“, „svarbūs daiktai, nori juos turėti“. Informantai paminėjo nemažai naujosios kartos savybių: spartesnė branda, drąsa, išsiblaškyimas, nepasitikėjimas savimi ir kt. Informantai išskyrė labai panašias savybes, tik labiau akcentavo asmeninę patirtį ar pastebėjimus: juos riboja ir nurodytas pateikiamų savybių skaičius, nes reikėjo pateikti dešimt esminių savybių. Iš esmės visi informantai daugiau ar mažiau minėjo priklausomybę nuo technologijų, hiperaktyvumą, individualizmą ir kitas savybes. Tik du informantai nurodė, kad neįsigilina į skaitomą tekstą, nemoka analizuoti informacijos, jos atsirinkti. Visiškai neakcentuotas kitoks skaitymas. O apie socialinį autizmą nekalbama, tiesa, informantai vienaip ar kitaip nurodė priklausomybę nuo socialinių tinklų, bet tai labiau siejo su įdomiu bendravimu tinkluose, o ne su noru atitrūkti nuo tikrovės, realioje aplinkoje pasireiškiančios agresijos ir pan. Nepaminėti ir polinkis „piratauti“, novatoriškumas, patyčios ir kitos savybės, kurias mini kitų kartų atstovai. Ir tai suprantama, nes juos apibūdino Y kartos atstovai, kurie taip pat daugiau ar mažiau taiko informacines technologijas. Daug kas jiems jau tapo norma, pavyzdžiui, buvimas virtualioje erdvėje, jie net neakcentuoja šios kartos atstovų negebėjimo skirti virtualios ir realios erdvių. Darytina prielaida, kad Z kartos bruožų išskyrimas priklauso nuo tam tikro požiūrio į šią kartą ir galimai nuo šią kartą apibūdinančių priklausomumo atitinkamai kartai.

2. Z kartos ugdymo metodologinė linkmės įžvalga

Projektuojant ugdymo linkmes ir slinktis dera įvertinti naujosios kartos savitumą. Čia gali padėti JAV Šiaurės Karolinos valstijos naujų reiškinių instituto (*Institute for Emerging Issues*) 2013 m. pateikti pastebėjimai. Raporte „Kas toliau po Z kartos?“ (*What's Next for Gen Z?*) pabrėžiama: naujoji karta pripažįsta, kad jie yra verslūs ir jiems nepatinka dirbti biuro aplinkoje, tačiau jie nenori dirbti ir izoliuoti namuose, taigi būtina bendradarbiaujanti (angl. *coworking*) aplinka, kurioje galėtų kūrybiškai bendradarbiauti su įvairių sektorių atstovais ir vieni su kitais dalintis ištekliais. Jie mano, kad tai leistų orientuotis į mąstančių žmonių kolegialią paramą. Minėtame raporte rašoma, kad diskusijų grupėje išryškėjo ir aštuonios pagrindinės investicijos, kurias turi padaryti Šiaurės Karolinos valstija:

- Permąstyti standartizuotus testus (angl. *Rethink standardized testing*).
- Stiprinti mentorystę (angl. *Cultivate mentorships*).

- Lavinti viešo kalbėjimo ir konfliktų valdymo įgūdžius (angl. *Emphasize public speaking and conflict management skills*).
- Investuoti į technologijas (angl. *Invest in technology*).
- Ugdyti verslumą (angl. *Entrepreneurial education*).
- Plėsti universalios belaidžio / plačiajuosčio ryšio prieigą (angl. *Universal wireless / broadband access*).
- Skatinti mokymosi paslaugas (angl. *Promote service learning*).
- Mokyti rizikingos veiklos (angl. *Teach risk-taking*) (Institute for Emerging Issues, 2013, p. 2).

Išnagrinėjus Z kartos ugdymo/si valstybinio mastu kryptis, šio instituto 2014 metų raporte „Mokytojai ir jų stiprūs ekonominiai debatai“ („Teachers and the great economic debate“) formuluojami Šiaurės Karolinos valstijos mokytojams numatyti standartai:

- Demonstruoti lyderystę (angl. *Demonstrate Leadership*).
- Įvairių populiacijų studentams sukurti pagarbią aplinką (angl. *Establish a Respectful Environment for a Diverse Population of Students*).
- Žinoti jų mokymo turinį (angl. *Know the Content They Teach*).
- Palengvinti savo mokinių mokymąsi (angl. *Facilitate Learning for Their Students*).
- Reflektuoti jų praktiką (angl. *Reflect on Their Practice*).
- Prisidėti prie studentų akademinų pasiekimų (angl. *Contribute to the Academic Success of Students*) (Institute for Emerging Issues, 2014, p. 3).

Taigi minėtas institutas atliko du ganėtinai svarbius darbus: atskleidė naujosios kartos bruožus, orientuojantis į jų patogią veiklą darbo pasaulyje; nustatė pedagogų pasirengimo dirbti su šia karta stiprintinus aspektus. Tai svarbu padaryti ir Lietuvoje, nes vaikams po vidurinės bendrojo ugdymo mokyklos (taip pat ir po profesinio mokymosi ar studijų aukštojoje mokykloje) turėtų būti sudaromos tinkamos jų veiklai sąlygos, kurios atitiktų Z kartai būdingus bruožus ir sudarytų galimybes prasmingai veiklai, o ne verstų taikytis su netinkamomis jų kartai sąlygomis, kurios slopina jų potencialius pajėgumus.

Išties Z karta yra savita, taigi būtina tai suprasti, siekiant ugdymo/si veikėjų sąveikos. Vis dėlto nedera pamiršti, kad šios kartos vertybiniai orientyrai gerokai skiriasi nuo ankstesnių kartų. Tad formuluojant ugdymo tikslus, nedera pamiršti G. Soldatovas, E. Zotovas, M. Lebeševos, V. Šliapnikovo (2013) pastebėjimo: šios kartos vertybes lemia globalizacijos procesas, informacinių technologijų vystymasis, mobilusis ryšys, internetas ir kita virtuali aplinka. Šiame kontekste akcentuotinas O. Schnecko (2010) pastebėjimas, kad išsilavinimas, nepuoselejant vertybių,

yra bevertis ugdymas, o vertybės savaimė neatsiranda. Deja, naujosios kartos vertybės ne taip paprasta nustatyti. Tad Lietuvoje reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kokios naujosios kartos vertybės, kokias vertybes ir kodėl turime padėti naujajai kartai ugdytis.

Gali kilti visiškai pagrįstas klausimas, kodėl svarbu žinoti ugdymo metodologinį pagrindą? Atsakymas ganėtinai paprastas: pedagoginę (ugdymo) sistemą sudaro paskiri elementai: tikslas(-ai), ugdytinis, pedagogas, turinys, metodai, formos. Visi elementai turi derėti tarpusavyje, nes ši sistema yra veiklioji (visos sistemos pokyčiai turi įtakos ir paskiriems jos elementams ir *vice versa*). Neturint aiškios ugdymo metodologinės prieigos gali kilti prieštaravimų tarp paskirų elementų ir išsiderinti pedagoginė sistema. Tad ugdymo metodologinė prieiga yra svarbi: jos pagrindu projektuojama ugdymo sistema, vertinami ugdymo/si rezultatai, nes ugdymo tikslu (-ais) projektuojamas ugdymo/si rezultatas(-ai) ir tai turi atitikti ugdymo metodologinę prieigą.

Išvados

1. Mokslininkai nurodo įvairius Z kartos bruožus. Nuodugnesnė jų analizė leidžia apibrėžti tokias tendencijas: didėja hiperaktyvumas, infantilumas, multimedialinis raštingumas, kilpinis skaitymas, socialinis autizmas, vartotojiškumas, komunikacijos ir teksto analitinio bei kritinio vertinimo, prasmingo jo perteikimo stoka. Išskirtina ir skirtinga vertybių akcentuacijų tendencija. Tuo tarpu informantų minimos savybės ne visiškai sutampa su mokslininkų išskirtomis savybėmis (pastarieji mini gebėjimą taikyti technologijas, hiperaktyvumą, individualizmą etc.), tačiau kai kurios naujosios kartos savybės (socialinis autizmas, kitoks skaitymas ar mąstymas etc.) neišskirtos, nes informantai, nors ir yra Y kartos atstovai, mato kitas jų savybes ir visiškai neakcentuoja Y ir Z kartų savybių, kurios jau tapo norma.
2. Ugdymo metodologijoje reikia išryškinti atskaitos taškus – ugdomasias vertybes, pagrįstas dorybėmis, jomis grįsti ugdomąją sąveiką ir projektuoti visus ugdymo sistemos elementus atitinkamoje metodologinėje prieigoje. Tuo tikslu dera identifikuoti ugdymo veikėjų esamas ir siekiamas ugdyti/is savybes.

Gauta 2014 12 01

Pasirašyta spaudai 2014 12 22

Literatūra

- Carr, N. (2013). *Seklumos: Kaip internetas keičia mūsų smegenis*. Vilnius: Eugrimas.
- Cross-Bystrom, A. (2010). *What is you need to know about Generation Z*. Prieiga internete: <http://www.imedia-connection.com/content/27425.asp> [žiūrėta 2014 07 05].
- Falschlehner, G. (2014). *Die Digitale generation. Jugendliche lesen anders*. Wiena: Verlag Carl Ueberreuter.
- Institute for Emerging Issues. (2013). *What's Next for Gen Z?* Prieiga internete: <http://iei.ncsu.edu/wp-content/uploads/2013/10/GenZForumPaper.pdf> [žiūrėta 2014 05 20].
- Institute for Emerging Issues. (2014). *Teachers and the great economic debate*. Prieiga internete: http://iei.ncsu.edu/wp-content/uploads/2013/01/2014Forum_WhitePaper_Final-1.pdf [žiūrėta 2014 05 20].
- Kukla, A. (2000). *Social Constructivism and the Philosophy of Science*. New York: Routledge.
- McCrinkle, M., Wolfinger, E. (2010). *The ABC of XYZ: Understanding the Global Generation*. Australia: University of New South Wales Press Ltd.
- McCrinkle Research. (2010). *About Gen Z*. Prieiga internete: <http://www.generationz.com.au/index.html> [žiūrėta 2010 08 10].
- Mikulionienė, S. (2012). Kartų dialogo ypatumai senėjančioje visuomenėje. *Kartų knyga*. Prieiga internete: http://ec.europa.eu/lietuva/documents/leidiniai/kartu_knyga.pdf [žiūrėta 2014 09 10], p. 24–43.
- Pečiuliauskienė, P., Valantinaitė, I., Malonaitienė, V. (2013). *Z karta: kūrybingumas ir integracija*. Vilnius: Edukologija.
- Petrikaitė, V. (2012). Kartų nesukalbėjimą lemia ne amžius, o asmeninės savybės. *Kartų knyga*. Prieiga internete: http://ec.europa.eu/lietuva/documents/leidiniai/kartu_knyga.pdf [žiūrėta 2014 09 10], p. 56–59.
- Pierson, J., Mante-Meijer, E. A., Loos, E. F. (Eds.) (2011). *New Media Technologies and User Empowerment*. Berlin: Peter Lang.
- Schneck, O. (2010). *Die neue Generation Y als Herausforderung für die Diversity – Strategie an Hochschulen*. Reutlingen: Reutlingen University.
- Targamadžė, V. (2014). *Bendrojo ugdymo mokykla kryžkelėje: akivarai ir kūlgrinda*. VU leidykla.
- Лумпиева, Т. П., Волков, А. Ф. (2013). *Поколение Z: психологические особенности современных студентов*. Prieiga internete: <http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/21748> [žiūrėta 2014 07 03].
- Палфри, Д., Гассер, У. (2011). *Дети цифровой эры*. Москва: Эксмо.
- Солдатова, Г., Зотова, Е., Лебешева, М., Шляпников, В. (2013). Интернет: возможности, компетенции, безопасность. Москва: Фонд развития интернет ФГАУ «Федеральный институт развития образования» Министерства образования и науки РФ Факультет психологии МГУ имени М. В. Ломоносова.

Z GENERATION: CHARACTERISTIC AND INSIGHT OF EDUCATIONAL METHODOLOGICAL DIRECTION

Targamadžė Vilija

Summary

In Lithuania this generation has not been thoroughly analyzed yet. It is possible to mention some researches, for example, by P. Pečiuliauskienė, I. Valantinaitė, V. Malonaitienė (2013) (didactic aspects are emphasized); by S. Mikulionienė (2012) – the problem of generations' dialogue, V. Petrikaitė (2012) – personality features and so on. Foreign authors have analyzed this problem more – J. Pierson, E. A. Mante-Meijer, E. F. Loos (2011), G. Soldatova, E. Zotova, M. Lebeševa, V. Šliapnikovas (2013), etc. have analyzed it in the aspect of the characteristic.

Having analyzed researches by different authors, the following question emerges: What essential features of Z generation are possible to distinguish and what insight of methodological direction for its education can be presented? This also presupposes the novelty of the article.

The aim of the article – is to present essential characteristics of Z generation and to define methodological direction of its education.

The object – is Z generation in the aspect of essential features.

Research methods: analysis of scientific literature, expert survey.

The article discusses different researches, which point out features of new generation (Z). It should be mentioned that this generation is called differently, e.g., new generation, Z generation, digital generation, children of virtual environment, natives of digital generation, etc. – new generation can be differently called. This generation, as Western sociologists M. McCrindle, E. Wolfinger (2010) and others state, usually is born after 1995 and should be related to the birth of the Internet and its development. It is not precisely identified when it emerged in Lithuania. It is possible to refer to the statement of P. Pečiuliauskienė, I. Valantinaitė, V. Malonaitienė (2013) that the birth of this generation is related to the date indicated by Western sociologists – 1995. The article distinguishes certain features of Z generation not only by analyzing researches of other authors but also by presenting the results of the qualitative research performed by the article's author. In September–October 2014 the qualitative research was performed by applying the survey-in-written. During it the informants were asked to indicate ten essential features characteristic for the new generation and to reason them. The informants were the students of non-degree studies from two higher education institutions. Three essential aspects determined the choice of them: they belong to Y generation and they are born not earlier than seven years before Z generation, do not possess pedagogical education (possess higher education of university of non-pedagogical trend (bachelor) and pursues for pedagogical education (are students at non-degree studies). Total number of the informants is 32. The article presents methodological directions for education as well. In summing up the following conclusions are formulated:

1. Authors indicate different features of Z generation, their more thorough analysis allows stating that the following tendencies are characteristic for features of this generation: growing hyperactivity; infantilism; multimedia literacy; loop reading; social autism; consumerism; lack of analytical evaluation of communication and a text as well as its critical evaluation, its meaningful rendering. The different tendency of value accentuations should be distinguished: health and career are more emphasized, some young people value education and the notion of a traditional family less. Meanwhile

the features identified by the informants not completely coincide with the features distinguished by the authors (they distinguish technology uptake, hyperactivity, individualism, etc.); however, some features of the new generation (social autism, Internet addiction, different reading or thinking, etc.) are not identified because the informants, even being the representatives of Y generation, see other features of them and do not emphasize the features of Y generation representatives who were born earlier and which became the norm for Z generation.

2. It is necessary to highlight the following starting points in education methodology: educational values based on virtues; by means of them to base educational interaction as well as to project all elements of the education system in appropriate methodological approach. To achieve this it is necessary to identify available and be-developed features of education subjects.